

INFORME DEL GRUP D'ACADÈMICS I PROFESSIONALS PEL SEGUIMENT DEL REFERÈNDUM

El Grup d'Acadèmics i Professionals que hem fet el seguiment del Referèndum volem expressar dues grans idees inicials:

- En primer lloc, volem remarcar que el referèndum convocat per a l'1 d'octubre s'ha realitzat. S'ha iniciat de forma efectiva a l'hora prevista i, tot i les incidències, s'ha desenvolupat durant tot el dia, fins al seu acabament, sovint en condicions molt dures. Cal subratllar el civisme i el sentit democràtic de la ciutadania en la defensa dels seus drets, malgrat la repressió policial, i el fet de mantenir en tot moment un actitud de resistència pacífica.
- En segon lloc, hem d'expressar la nostra consternació davant la desproporció en l'ús de la força per part de la policia espanyola i de la guàrdia civil davant de persones que no cometien cap delictes i que volien exercir el seu dret de participació política, sense alterar l'ordre públic. Les imatges que tot el món ha pogut veure no són pròpies d'un Estat democràtic i de Dret i recorden temps passats.

1. Incidències prèvies

Les incidències prèvies a la celebració del referèndum com a conseqüència de les actuacions estatals que pretenien impedir-lo són prou conegudes i han estat qualificades en molts casos com a violacions greus de les llibertats públiques i els drets fonamentals. Abasten registres en mitjans de comunicació i en domicilis particulars, en ocasions sense disposar o mostrar l'ordre judicial corresponent, la confiscació de material electoral (paperetes, sobres, targetes censals), la detenció de membres de l'Administració electoral del Govern (alts càrrecs i personal tècnic), alguns d'ells obligats a declarar emmanillats, la prohibició d'actes dins i fora de Catalunya, convocats en exercici de la llibertat d'expressió, la violació del secret postal, així com escoltes, talls o cancel·lació de webs i d'altra informació disponible en xarxes socials.

A tot això cal afegir-hi la querrela criminal contra els membres de la Sindicatura electoral, així com les multes coercitives imposades, per primera vegada, pel Tribunal Constitucional. La persecució d'aquestes persones va comportar en darrer terme la seva renúncia i va generar les crítiques per la pèrdua d'aquesta garantia per part dels qui la varen provocar. No obstant i això, la Sindicatura Electoral de Catalunya va culminar una gran part de les actuacions que li pertocaven (validació del material electoral, acreditació dels observadors internacionals, acreditació de les organitzacions interessades a participar en el referèndum i acreditació d'apoderats i interventors, entre altres).

2. Desenvolupament de la jornada

Com hem dit, el referèndum d'autodeterminació s'ha pogut celebrar. Moltes persones havien passat la nit als col·legis i altres punts electorals, per protegir la votació. S'ha iniciat a les 8 h. Tanmateix, la votació no s'ha pogut iniciar de forma simultània a tots els col·legis electorals, principalment a causa de problemes informàtics que no permetien la consulta en línia del cens. Segons les dades disponibles, aquests problemes es deuen a l'ús d'inhibidors de les connexions telemàtiques, cosa que pot haver generat alguna anomalia en l'emissió del vot que haurà de ser revisada en el

moment de l'escrutini definitiu. Consta també que s'han retirat urnes plenes de vots i que un nombre significatiu de persones no ha pogut votar.

Han obert 2.162 col·legis electorals, del total de 2.315 previstos. Entre les 8 i les 9 h, la policia espanyola i la guàrdia civil s'han presentat en un nombre important de col·legis per impedir el vot i, de manera clarament selectiva, en aquells on havien de votar el president de la Generalitat, la presidenta del Parlament i el vicepresident del Govern.

Els mossos d'esquadra han tancat uns 160 col·legis, sense cap ferit. A la vista que d'altres col·legis estaven plens de persones, han entès que l'aplicació dels principis de proporcionalitat i de no alteració de l'ordre públic no permetia clausurar per la força la resta de punts de votació.

La policia espanyola ha intervingut en molts col·legis electorals, al marge dels acords adoptats per la Junta de Seguretat de Catalunya, de manera clarament desproporcionada respecte a la interlocutòria de la magistrada del TSJC que expressament exigia que les actuacions policials es produïssin "sin afectar la normal convivència ciutadana".

Aquestes intervencions s'han produït de forma violenta, causant quantiosos danys personals i materials, tancant aproximadament 90 col·legis. La càrrega ha estat molt contundent en molts llocs i hi ha causat molt ferits. El balanç final, a les 22 h era de 761 ferits (610 persones atesos en centres hospitalaris, dues d'elles molt greus).

3. Consideracions sobre el respecte als drets fonamentals

L'actuació de la policia espanyola per donar compliment a la interlocutòria del TSJC d'evitar la celebració del referèndum ha suposat que s'ha impedit o dificultat l'exercici del vot i s'ha produït una vulneració flagrant d'un seguit de drets reconeguts per la Constitució Espanyola, la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, el Conveni Europeu de Drets Humans i les declaracions internacionals de drets humans.

Especialment significativa ha estat la vulneració dels drets relatius a la llibertat d'expressió, a la llibertat de reunió, i a la integritat física de les persones

Aquesta actuació suposa també una vulneració dels valors de la Unió Europea, expressats en l'article 2 del Tractat de la Unió Europea que diu "La Unió es fonamenta en els valors del respecte a la dignitat humana, de la llibertat, de la democràcia, de la igualtat, de l'estat de dret i del respecte als drets humans, inclosos els drets de les persones pertanyents a minories."

La violació greu d'aquests valors pot donar lloc a l'activació del procediment de protecció establert per l'article 7 del mateix Tractat per part de les institucions europees i dels estats membres. En aquest marc, a la vista de la gravetat dels fets esdevinguts avui a Catalunya, entenem que les instàncies europees no poden quedar-ne de cap manera al marge i han d'adoptar els acords i prendre les mesures necessàries per protegir els valors que fonamenten la Unió Europea.

Enoch Albertí
Catedràtic de Dret Constitucional (UB)

Mercè Barceló
Catedràtica de Dret Constitucional (UAB)

Eladi Crehuet
Notari

Ignasi Faura
Advocat

Ferran Requejo
Catedràtic de Ciència Política (UPF)

Josep Maria Vilajosana
Catedràtic de Filosofia del Dret (UPF)

Joan Vintró
Catedràtic de Dret Constitucional (UB)

Barcelona, 1 d'octubre de 2017